Drahí bratia a sestry,
keďže sa blíži Veľká noc, chcel by som vám ponúknuť niekoľko myšlienok, ktoré by vám – ako jednotlivcom i spoločenstvám – mohli pomôcť na ceste obrátenia. Tieto zamyslenia sú inšpirované slovami svätého Pavla: „Veď poznáte milosť nášho Pána Ježiša Krista, že hoci bol bohatý, stal sa pre vás chudobným, aby ste sa vy jeho chudobou obohatili“ (2 Kor 8, 9). Apoštol to napísal kresťanom v Korinte, aby ich povzbudil do veľkodušnej pomoci veriacim v Jeruzaleme, ktorí trpeli núdzu. Čo znamenajú tieto slová svätého Pavla pre nás, dnešných kresťanov? Čo pre nás znamená výzva na chudobu a život v evanjeliovej chudobe?
Kristova milosť
V prvom rade nám to ukazuje, ako Boh pracuje. On sa nezjavuje odetý vo svetskej moci a bohatstve, ale v slabosti a chudobe: „… hoci bol bohatý, stal sa pre vás chudobným…“ Kristus, večný Boží Syn, ktorý je s Otcom jedno v jeho moci a sláve, zvolil si byť chudobným; prišiel medzi nás a priblížil sa každému z nás; odložil svoju slávu a zriekol sa seba samého, aby mohol byť vo všetkom ako my (porov. Flp 2, 7; Hebr 4, 15). Ako sa Boh stal človekom, to je veľké tajomstvo! No dôvodom toho všetkého bola jeho láska. Láska, ktorá je milosťou, veľkodušnosťou a túžbou priblížiť sa; láska, ktorá neváha obetovať seba samu za toho, koho miluje. Caritas, láska, značí deliť sa s milovaným o všetko. Láska nás robí podobnými, vytvára rovnosť, búra múry a odstraňuje vzdialenosti. Toto Boh s nami robí. Ježiš naozaj „pracoval ľudskými rukami, myslel ľudským rozumom, konal ľudskou vôľou, miloval ľudským srdcom. Narodený z Panny Márie, sa naozaj stal jedným z nás, bol nám podobný vo všetkom okrem hriechu“ (Gaudium et spes, 22).
Ježiš sa stal chudobným nie kvôli chudobe ako takej, ale – ako hovorí svätý Pavol – „aby ste sa vy jeho chudobou obohatili“. To nie je len slovná hračka alebo efektná fráza. Tieto slová sumarizujú Božie myslenie, jeho logiku lásky; logiku vtelenia a kríža. Naša spása nám „nespadla z neba“ od Boha, ako keď niekto dáva almužnu zo svojho prebytku, z pocitu altruizmu a zbožnosti. Kristova láska je iná! Keď Kristus vkročil do vôd Jordána a Ján Krstiteľ ho pokrstil, neurobil to preto, že by musel robiť pokánie alebo sa obrátiť; urobil to preto, aby bol medzi ľuďmi, ktorí potrebovali odpustenie, teda medzi hriešnikmi, a aby vzal na seba bremeno našich hriechov. Takto nás chcel utešiť, zachrániť a vyslobodiť z našej biedy. Je to prekvapujúce, ale apoštol nehovorí, že sme boli oslobodení Kristovým bohatstvom, ale jeho chudobou. Pritom svätý Pavol si dobre uvedomoval „Kristovo nevyspytateľné bohatstvo“ (Ef 3, 8) i to, že on je „dedičom všetkého“ (Hebr 1, 2).
Čo je teda tá chudoba, ktorou nás Kristus oslobodil a obohatil? Je to práve spôsob, akým nás miluje, keď sa stáva naším blížnym, podobne ako sa milosrdný Samaritán stal blížnym polomŕtvemu človeku na kraji cesty (porov. Lk 10, 25). To, čo nám dáva skutočnú slobodu, spásu a šťastie, je jeho súcitná, nežná a solidárna láska. Kristova chudoba, ktorá nás obohacuje, je v tom, že sa stal človekom a niesol naše slabosti a viny, čím nám zjavil Božie nekonečné milosrdenstvo. Kristova chudoba je najväčším bohatstvom: Ježiš je bohatý svojím nekonečným spoliehaním sa na Boha Otca, tým, že mu v každej chvíli dôveroval a pritom vždy chcel iba plniť Božiu vôľu a vzdávať mu chválu. Ježiš je bohatý ako dieťa, ktoré sa cíti milované a ktoré miluje svojich rodičov, pričom ani na okamih nepochybuje o ich láske a nežnosti. Ježišovo bohatstvo spočíva v jeho synovstve. Jeho jedinečný vzťah s Otcom je

najvyššou výsadou tohto chudobného Mesiáša. Keď nás Ježiš žiada, aby sme vzali na seba jeho „ľahké bremeno“, požaduje od nás, aby sme sa obohatili jeho „bohatou chudobou“ a jeho „chudobným bohatstvom“; aby sme sa s ním podelili o jeho ducha synovstva i bratstva a stali sa tak synmi a dcérami v Synovi, bratmi a sestrami prvorodeného brata (porov. Rim 8, 29).

Podľa Léona Bloya existuje len jediný skutočný smútok, a to smútok nad tým, že nie sme svätí; možno tiež povedať, že jedinou skutočnou chudobou je to, že nežijeme ako Božie deti a ako bratia i sestry Ježiša Krista.

Naše svedectvo

Mohli by sme sa nazdávať, že toto je len Ježišov „spôsob“ chudoby, pokým my, čo ho nasledujeme, môžeme zachraňovať svet vlastnými, ľudskými prostriedkami. To však nejde. V každom čase a na každom mieste Boh zachraňuje človeka a svet prostredníctvom Kristovej chudoby. On sa stáva chudobným vo sviatostiach, vo svojom slove a vo svojej Cirkvi, ktorá je ľudom chudobných. Božie bohatstvo sa nedá sprostredkovať cez naše bohatstvo, ale vždy a výlučne cez našu osobnú a spoločnú chudobu, oživovanú Kristovým duchom.

Nasledujúc nášho Majstra, my kresťania sme povolaní všímať si chudobu našich bratov a sestier, dotýkať sa jej, vziať ju na seba a urobiť konkrétne kroky na jej zmiernenie. Bieda nie je to isté ako chudoba: bieda je chudoba bez dôvery, bez solidarity, bez nádeje. Existujú tri druhy biedy: materiálna, morálna a duchovná. Materiálna bieda je to, čo normálne voláme chudobou, a trpia ňou tí, ktorí žijú v podmienkach odporujúcich ľudskej dôstojnosti: nie sú totiž naplnené ich základné práva a potreby, ako jedlo, voda, zdravotná starostlivosť, práca a možnosť kultúrneho rozvoja a rastu. Odpoveďou Cirkvi na túto biedu je jej služba, diakonia, ktorou vychádza v ústrety ich potrebám a uzdravuje rany, ktoré krivia tvár ľudstva. V chudobnom a vydedencovi vidíme Kristovu tvár; keď milujeme chudobného a pomáhame mu, milujeme Krista a pomáhame Kristovi. Cieľom nášho úsilia má byť aj ukončenie porušovania ľudskej dôstojnosti, diskriminácie a zneužívania vo svete, lebo to sú časté príčiny biedy. Keď sa moc, luxus a peniaze stanú modlami, požiadavka spravodlivého rozdelenia bohatstva sa stáva druhoradou. Preto je naliehavo potrebné, aby sa naše svedomie obrátilo a zameralo na spravodlivosť, rovnosť, jednoduchosť a vzájomné delenie sa.

Nemenej znepokojujúca je aj morálna bieda, ktorá spočíva v otroctve neresti a hriechu. Koľkú bolesť v rodinách zapríčiňuje to, že jeden z členov rodiny – často mladý – je v zajatí alkoholu, drog, hráčstva alebo pornografie! Koľkí ľudia už viac nenachádzajú v živote zmysel alebo perspektívu do budúcnosti, koľkí stratili nádej! A koľkí boli uvrhnutí do biedy len v dôsledku nespravodlivých spoločenských podmienok, nezamestnanosti, ktorá ich oberá o dôstojnosť živiteľov, či v dôsledku nerovného prístupu k vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti. V takýchto prípadoch možno morálnu biedu právom považovať za začínajúcu samovraždu. Takýto druh biedy, ktorý často so sebou nesie aj finančný krach, je vždy spojený aj s duchovnou biedou, ktorú zakusujeme, keď sa odvraciame od Boha a odmietame jeho lásku. Ak si myslíme, že nepotrebujeme Boha, ktorý k nám prichádza skrze Ježiša Krista, pretože sme presvedčení, že si vystačíme sami, smerujeme k pádu. Iba Boh nás môže naozaj zachrániť a oslobodiť.

Skutočným protijedom proti duchovnej biede je evanjelium: kdekoľvek ideme, máme ako

kresťania hlásať oslobodzujúcu zvesť, že odpustenie spáchaných hriechov je možné, že Boh je väčší ako naša hriešnosť, že nás vždy bezvýhradne miluje a že sme boli stvorení pre spoločenstvo a večný život. Pán nás žiada, aby sme boli radostnými hlásateľmi tohto posolstva milosrdenstva a nádeje! Je vzrušujúce zakúšať radosť z toho, že šírime dobrú zvesť, delíme sa o zverený poklad, utešujeme zlomené srdcia a ponúkame nádej našim bratom a sestrám, ktorí žijú v tme. Znamená to nasledovať a napodobňovať Ježiša, ktorý vyhľadával chudobných a hriešnikov ako pastier, ktorý s láskou hľadá stratenú ovečku. V spojení s Ježišom môžeme odvážne odhaľovať nové cesty evanjelizácie a ľudského rozvoja.

Drahí bratia a sestry, kiež počas tohto Pôstneho obdobia celá Cirkev je ochotná a zapálená vydávať svedectvo o evanjeliovom posolstve – posolstve lásky milosrdného Boha, nášho Otca, ktorý je pripravený každého objať v Kristovi – všetkým, ktorí žijú v materiálnej, morálnej a duchovnej biede. Podarí sa nám to však len do tej miery, do akej napodobníme Krista, ktorý sa stal chudobným a obohatil nás svojou chudobou. Pôstne obdobie je najvhodnejším časom na sebazapieranie; mali by sme sa sami seba pýtať, čoho sa môžeme vzdať, aby sme pomohli ostatným a obohatili ich našou vlastnou chudobou. Nezabúdajme na to, že skutočná chudoba bolí: bez tohto rozmeru pokánia žiadne sebazapieranie nemá význam. Nedôverujem almužne, ktorá nič nestojí a ktorá nebolí.

Duch Svätý, prostredníctvom ktorého sme „ako chudobní, a mnohých obohacujeme, akoby sme nič nemali, a pritom nám všetko patrí“ (2 Kor 6, 10), nech nám pomáha v našich predsavzatiach a nech posilní náš záujem a našu zodpovednosť za ľudskú biedu, aby sme sa mohli stať milosrdnými a konať milosrdne. Zároveň s týmto želaním sa modlím za každého jedného veriaceho a každé cirkevné spoločenstvo, aby ich putovanie Pôstnym obdobím bolo plodné. Vás všetkých prosím, modlite sa za mňa. Nech vás Pán žehná a Panna Mária nech vás ochraňuje!

Vo Vatikáne 26. decembra 2013, na sviatok svätého Štefana, diakona a prvého mučeníka

František